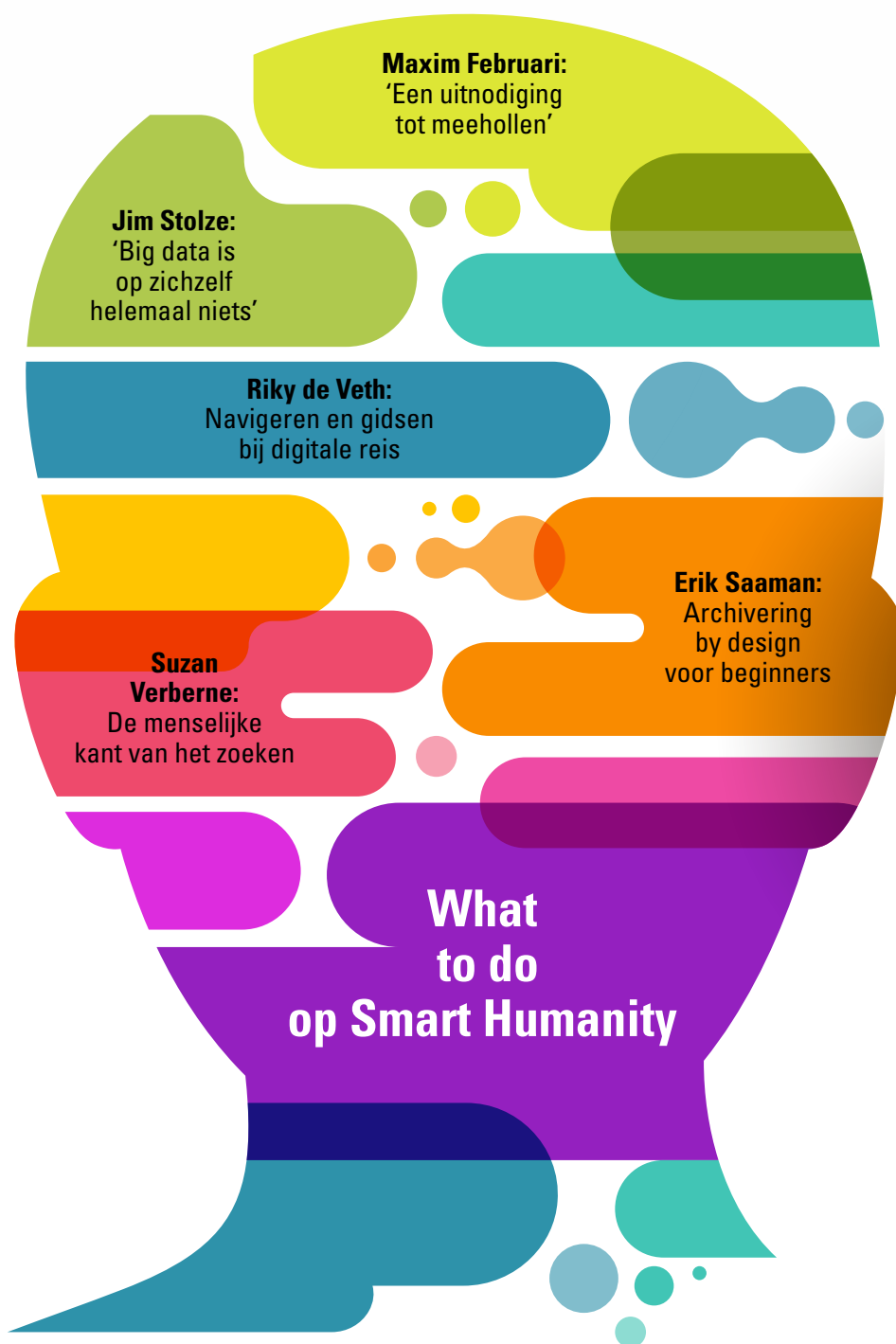

SPECIAL SMART HUMANITY
POWERED BY KNVI
13 DECEMBER 2018
EYE FILMMUSEUM AMSTERDAM

DRM-vrije EBSCO eBooks

Een **optimale** onderzoeksbeleving

Meer e-books

EBSCO heeft de mogelijkheid de DRM-vrije content van uitgevers te hosten én hun DRM-beschermde titels te ondersteunen.

Meer DRM-vrije uitgevers

Harvard University Press, De Gruyter, University of California Press, University of Princeton Press, University of Michigan Press, Cornell University Press en meer.

Meer flexibele aanschafopties

Bibliotheken kunnen kiezen tussen de opties 1 User, 3 User, Concurrent Access Model (CAM) en Unlimited User, tussen DRM-vrij en DRM-beschermde, en tussen DDA en abonnementen.

Meer gebruikersvrijheid

Gebruikers kunnen complete e-books DRM-vrij downloaden of meer gericht kiezen voor specifieke hoofdstukken. DRM-vrije downloads verlopen nooit.

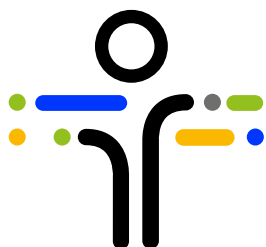
Neem contact met ons op voor meer informatie en kom langs bij EBSCO tijdens het congres "Smart Humanity" van de KNVI!
www.ebsco.nl

'SMART HUMANITY'

Onder die titel presenteert de KNVI op 13 december a.s. in Eye Filmhuis de opvolger van het welbekende KNVI-Jaarcongres. Op *Smart Humanity* staat de rol van de mens in de informatiemaatschappij centraal. Samen met verschillende sprekers kijkt *IP | vakblad voor informatieprofessionals* vooruit naar deze dag. Ook bevat deze special een uitgebreid overzicht van wat er op dit event allemaal te doen is. Tot in Amsterdam!

De redactie

Dit is een uitgave van
IP | vakblad voor
informatieprofessionals
Uitgeverij IP
Charlotte van Pallandtlaan 18,
2772 TR, Voorburg,
tel. 06-44 09 19 85
www.informatieprofessional.nl
ISSN: 1385-5328

04

Maxim Februari 'Een uitnodiging tot meehollen'

Het belang van ethiek en filosofie in de informatie- en techsector sjipt langzamerhand door. Maxim Februari hoopt dan ook op hernieuwde hoogtijdagen voor filosofen.

07

Jim Stolze 'Big data is op zichzelf helemaal niets'

Er bestaan veel misverstanden over big data, kunstmatige intelligentie en privacy. Innovatiedeskundige en tech-ondernemer Jim Stolze wil deze misvattingen de wereld uit helpen.

08

Riky de Veth Navigeren en gidsen bij digitale reis

'Door heel breed te kijken, naar alle facetten en aspecten, kun je het digitale traject of de reis van de bibliotheekgebruiker van begin tot eind in kaart brengen.'

17

Suzan Verberne De menselijke kant van het zoeken

Wat zijn de wensen van professionals die informatie zoeken als kerntaak hebben? Om daarachter te komen zette Suzan Verberne (Universiteit Leiden) een enquête uit.

13

Erik Saaman Archivering by design voor beginners

Je leest er steeds vaker over: archivering by design. Erik Saaman (Nationaal Archief) licht het begrip toe.

05 e.v.
What to do

Een selectie uit het grote aanbod van lezingen en workshops op *Smart Humanity*.

'Een uitnodiging tot meehollen'

Acht jaar geleden schreef Maxim Februari een van zijn eerste columns voor NRC: een stuk over de toekomst van oorlogsvoering. Maar zijn stem werd niet gehoord. 'Had ik maar harder geschreeuwd.'

>> **Data bestaan niet, 10.00-10.45 uur in Cinema 1. Discussie n.a.v. TOEGANG, 12.00-12.30 uur in Cinema 4**

Inmiddels zijn we zo ver met geautomatiseerde wapens dat we hoognodig over ethiek moeten gaan praten,' zegt Maxim Februari. Volgens de filosoof en schrijver zijn we er eigenlijk al te laat mee. Zijn keynote is daarom 'een uitnodiging tot meehollen'.

Gebrek

Februari is ervan overtuigd dat er in de huidige maatschappij nog steeds een gebrek aan discussie over ethiek is. Vooral in het informatiedomein. Maar dit ligt niet zozeer aan informatieprofessionals: 'Het probleem ligt bij de maatschappij; die houdt zich er onvoldoende mee bezig. Een IT'er zou bijvoorbeeld geen cursus ethiek hoeven volgen, maar de samenleving moet wel meer haar verwachting uitspreken naar de informatiesector.' Het gesprek tussen infor-

matieprofessionals en de maatschappij moet volgens Februari nu echt beginnen: 'We zijn er rijkelijk laat mee.'

Vlindernetje

Een van de onderwerpen die de filosoof wil bespreken is onze houding ten opzichte van data. Het is dan ook geen toeval dat zijn keynotelezing *Data bestaan niet* heet: 'Mensen denken dat data een natuurverschijnsel is, dat je ze met een vlindernetje kunt vangen of ergens kunt plukken. Maar data zijn producten die wij zelf maken.'

Als we er op deze manier naar kijken, zo meent Februari, leer je ook andere dingen van die data. Het zijn namelijk geen neutrale, harde gegevens: 'Je maakt data, dus je stopt er een levensbeschouwing in. Data zijn dus moreel beladen. Ik probeer dat in mijn lezing duidelijk te maken, om het besef te creëren hoe we die gegevens moeten definiëren.'

Morele kwesties

Februari zal zijn filosofische opvattingen ook verduidelijken met actuele voorbeelden: 'Ik zal proberen aan te geven welke morele kwesties er nu spelen. Ook benoem ik ontwikkelingen die we kunnen verwachten in de nabije toekomst.' Met deze blik naar de toekomst wil Februari voorkomen dat 'we ons over tien jaar voor het hoofd slaan als het misgaat'. In zijn lezing zal daarom een brede selectie aan casussen langskomen, waarin niet alleen de *usual suspects* – de 'Googles en Facebooks' – besproken worden. Zo zullen bijvoorbeeld ook de uitdagingen in het belastingrecht aan bod komen. 'De toekomst van het recht zal plaatsvinden in machines, niet in wetboeken,' aldus Februari.

Hoogtijdagen

Het belang van ethiek en filosofie in de informatie- en techsector sijpelt langzamerhand door. Februari hoopt daarom ook op hernieuwde hoogtijdagen voor filosofen. Op *Smart Humanity* wordt de bezoeker in ieder geval rijkelijk bediend van een gezonde portie wijsbegeerte. Naast zijn lezing zal Februari ook te zien zijn in de documentaire *TOEGANG* die getoond wordt op dit event. Tevens leidt hij een discussie over deze documentaire.

Foto: Arthur van der Werff; bewerking: Eric van den Berg

Hackathon

Is de mens altijd slimmer dan de techniek, of kunnen we techniek zo inrichten dat de mens er niet 'doorheen' kan? Op de hackathon tijdens *Smart Humanity* gaan zowel beginners als gevorderden de uitdaging aan.

Om 2 uur 's nachts opent Patricia Zorko, plaatsvervangend Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en directeur Cyber Security van de NCTV, op de bovenste verdieping van Eye Filmmuseum de hackathon. Voor dit *side event* kun je je als individu of als team inschrijven voor een van de divisies passend bij je niveau. Ook zijn er allerlei masterclasses, waar je de basis-

beginselen van het *ethical* hacken kunt leren, om die vervolgens meteen in de praktijk te brengen. Voor gevorderden en professionals zijn er bovendien uitdagende casussen van Defensie, politie en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV).

Lukt het jouw team om meer punten te scoren dan de andere teams? Schrijf je in via smart-humanity2018.knvi.nl.

Smart collecties

Wat betekenen digital humanities voor het werk van bibliotheken? Drie specialisten vertellen over hoe zij nieuwe technieken inzetten, niet alleen om onderzoekers te ondersteunen, maar om *alle* gebruikers van

de bibliotheek slimmer te maken en hun collecties te verrijken. Waar bibliotheken al sinds lang goed in waren, van metadata tot manuscripten, komt zo op een slimme manier samen met digital humanities.

>> **14.45-15.45 uur**
in IJ-Lounge

Met computer vision-technieken wordt het mogelijk om automatisch vergelijkbare afbeeldingen te vinden en classificeren

VICTORINE LEZING

De uitreiking van de 'Victorines' gaat dit jaar voor het eerst vergezeld van een heuse Victorine Lezing.

Siemen van der Willik

Onder de noemer 'A Librarian called AI' gaat artificial intelligence engineer Siemen van der Willik in op vragen als: Hoe kan AI mij helpen te vinden wat ik wil weten? Moet ik zelf nog dingen onthouden of heeft een smart assistant straks alle antwoorden? Kortom, aan bod komen de mogelijkheden van AI in 'the information age'.

>> **16.00-16.20 uur**
in Cinema 1

Smart health

Medisch informatiespecialisten die hun horizon willen verbreden, kunnen voor de laatste medische ict-ontwikkelingen op *Smart Humanity* terecht. Zo zijn er voorbeelden van herstel in tijden van 'smart health'. Denk aan sensortechnologie die de zorg kan verbeteren voor patiënten die revalideren na een ongeval (door Remco Hoogendijk van de Sint Maartenskliniek). Of neem de eerste blended virtual reality-behandelmodule gericht op patiënten met een paniekstoornis (door Sjoerd van Dekken van GGZ Friesland). Verder praat directeur Nico van Meeteren over het Topconsortium voor Kennis en Innovatie (TKI) Life Sciences & Health: welke rol speelt dit consortium bij het opstellen en uitvoeren van de innovatieagenda van de Life Sciences & Health-sector? En hoe innovatie in de praktijk werkt, laat Cas Paauwe (Gelre Ziekenhuizen) zien.

>> **Herstel in tijden van 'Smart Health': 13.00-13.50 uur in Cinema 4; ICT-innovaties in de zorg: 14.30-15.20 uur in Waterfront**

Smart heritage

Smart heritage draait om erfgoed, (interactieve) technologie en participatie, zegt Anton Cruysheer van het Platform Erfgoed & Innovatie. Het prikkelt de nieuwsgierigheid en draagt bij aan een betere kwaliteit van ieders leefomgeving. Tijdens *Smart Humanity* zal hij samen met Marjolein Woltering verschillende smart heritage-toepassingen en innovatieve presentaties tonen. Denk aan videoprojecties, hologrammen, virtual reality, citizen science, 3D-toepassingen en apps. Het belooft een virtuele tijdreis te worden die het verleden verbindt aan de toekomst.

>> **14.00-14.30 uur in Cinema 3**

Beeld: Yasuhisa Yamazaki

STADSARCHIEF AMSTERDAM UITGEDAAGD

Het Stadsarchief Amsterdam vangt op dit moment de gehele digitale infrastructuur. 'Dat stelt ons voor nieuwe uitdagingen die samenhan-

gen met een digitaliserende informatie-maatschappij,' zegt directeur Bert de Vries. 'Op *Smart Humanity* vertel ik over de digitale ambities van het

Bert de Vries

mooiste Stadsarchief van de wereld en beantwoord ik vragen uit de zaal over mijn visie op duurzame toegankelijkheid.'

>> **20.50-21.30 uur in Cinema 4**

'Big data is op zichzelf helemaal niets'

'Als je de kranten leest, gaat het de laatste tijd vaak over big data, kunstmatige intelligentie en zorgen over privacy. Daar bestaan ook veel misverstanden over,' aldus Jim Stolze, innovatiedeskundige en tech-ondernemer. Hij zal daarom zijn keynotelezing gebruiken om deze misvattingen de wereld uit te helpen.

Het grootste misverstand volgens Stolze is wat hij 'antropomorfisme' noemt; oftewel het toeschrijven van menselijke eigenschappen aan niet-menselijke dingen. Zoals machines en algoritmen. Hierdoor zijn wij bijvoorbeeld bang dat robots plotseling zelfdenkende moordmachines kunnen worden. In de media wordt er daarom vaak alarmerend geschreven over big data en automatisering. Dat is volgens de oprichter van TEDx Amsterdam helemaal niet nodig: 'We geven algoritmen de schuld, terwijl de fout eigenlijk bij onszelf ligt.' Algoritmen zijn slechts geavanceerde gereedschappen van de mens.

Achter de algoritmen

Stolze gaat in zijn lezing dieper in op het gebruik van deze gereedschappen. 'In Nederland heeft iedereen een mening over algoritmen, maar weinig mensen hebben zich ingelezen. Mijn lezing *Achter de algoritmen* is een poging om het maatschappelijk debat hierover te voeden met feiten en inzichten.'

Een voorbeeld waarover hij gaat spreken

is big data. 'Big data op zichzelf is helemaal niets. Mensen noemen het de nieuwe olie, maar voorlopig krijgen we het nog niet uit de grond! Daarvoor heb je nieuw gereedschap nodig en dat gereedschap zijn wiskundige modellen, oftewel algoritmen.' Stolze zal zijn lezing daarom beginnen met een 'crash course' over wat algoritmen nu precies zijn.

Kunstwerken

Bezoekers van de lezing zullen snel merken dat Stolze zijn werk vooral visueel presenteert. Het is dan ook geen toeval dat hij een jaar geleden – met steun van het VOGIN Fonds – een kunstproject startte met dezelfde naam. 'Omdat algoritmen onzichtbaar zijn, heb ik me – samen met collega's – voorgenomen ze op verschillende manieren in de spotlight te zetten. Dat doen we door middel van een nationale AI-cursus en interactieve kunstinstallaties.'

Inmiddels zijn al twee van deze installaties te bewonderen. De *Mindfulness Machine* is een robot die geheel autonoom zwart-wittekeningen maakt, en deze vervolgens inkleurt. Het andere kunstwerk, de *Cryp-*

to Fountain, visualiseert de koersen van cryptovaluta zoals Bitcoin, Ether en Ripple door stralen water gedurende de dag te laten fluctueren.

Benieuwd naar een derde verbeelding van een algoritme? Dat wordt tijdens *Smart Humanity* in Eye Filmmuseum gepresenteerd.

Hall of Fame

Om het geheel af te maken gaat Stolze ook bekendmaken welke algoritmen officieel worden opgenomen in de zogeheten *Algorithm Hall of Fame*. 'Dit is nu nog een lijst op internet, maar we zijn aan het lobbyen om hier ook een fysieke ruimte voor te maken.'

Achter de algoritmen belooft een visueel feest te worden, dat onze perceptie over algoritmen en data stevig aan de tand zal voelen. En voor degenen die niet kunnen wachten tot 13 december; deze maand verschijnt Stolzes nieuwe boek, *Algoritmisering, wen er maar aan!* <

>> **Achter de algoritmen,**
20-21 uur in Cinema 1

Navigeren en gidsen bij digitale reis

De mens staat op *Smart Humanity* centraal en dat is precies wat kennismanager Riky de Veth van Robuust doet als zij de digitale reis van de patiënt in kaart brengt. Leer de taal en de tools kennen om je klant optimaal van dienst te kunnen zijn.

Op *Smart Humanity* houdt Riky de Veth een speeddate 'patient journey mapping'. Wat kan een informatiespecialist daarvan leren in een samenleving die transformeert en digitaliseert? 'Een boeiende vraag,' zegt De Veth, werkzaam bij Robuust, een netwerkorganisatie op het gebied van de gezondheidszorg. 'Ik heb namelijk geen verbinding met bibliotheken, er loopt geen lijntje.' Al pratend komt ze tot een antwoord. 'Door heel breed te kijken, naar alle facetten en aspecten, kun je het digitale traject of de reis van de bibliotheekgebruiker van begin tot eind in kaart brengen. De informatiespecialist is dan een communitydenker die de omgeving van de gebruiker verkent, die knelpunten en hiaten opspoort. Door te luisteren naar het verhaal van jouw klant stel je hem opnieuw centraal.' De klant kan bijvoorbeeld een onderzoeker zijn, een docent of student.

Verhaal van patiënt

Als kennismanager bij Robuust volgt De Veth het volledige traject dat een patiënt doorloopt in de medische wereld. Met welke zorgprofessionals heeft de patiënt te maken en hoe voorkom je dat hij zijn gezondheidsvraag telkens opnieuw moet toelichten, soms wel zes keer? Zorgprofessionals mogen vaak geen kennis uitwisselen, waardoor er eilandjes rondom de patiënt ontstaan. Nogal inefficiënt, want dit stagneert niet alleen de kennisoverdracht maar ook innovaties in de zorg. 'Ik wil alle kleine stukjes van het verhaal van de patiënt aan elkaar verbinden en er één geheel van maken,' zegt De Veth. 'Dat doe ik door de zorgprofessionals met de patiënt samen aan tafel te

zetten. Zo krijgt de patiënt de regie terug over zijn eigen rondgang door de medische wereld. Wij kijken samen welke digitale communicatiemiddelen de patiënt kunnen ondersteunen.'

Briefwisseling met ICT'ers

Ten behoeve van de patiënt en de verbinding tussen de verschillende zorgprofessionals startte De Veth een briefwisseling met ICT'ers en kwam er een dialoog op gang. 'ICT'ers en zorgprofessionals spreken allebei een andere taal, technisch versus medisch. Ik ben als het ware een tolk en breng de verbinding tot stand om de hobbels weg te nemen bij de route die de patiënt aflegt tussen de zorgprofessionals,' vertelt ze. Inmiddels is ze ook verbonden aan het lectoraat Digitalisering en Veiligheid van Avans Hogeschool en begeleidt ze in Nijmegen een project van fysiotherapeuten die de samenwerking met ziekenhuizen verbeteren door patiëntreizen in beeld te brengen.

Onbewuste kennis gebruiken

De Veth is opgeleid als verpleegkundige en ging later verplegingswetenschappen studeren. De praktijkkennis die ze als verpleegkundige opdeed, kon ze verbinden met wetenschappelijke kennis. 'Ik heb geleerd om te kijken, te luisteren en te weten: dit is niet pluis. Dit kan in kleine dingen zitten, zoals de kleur van een gelaat of de blik in de ogen,' zegt ze. 'Die onbewuste kennis geeft nieuwe inzichten.'

Informatiespecialisten kunnen die kennis ook benutten. 'Luister naar jouw klant zodat je het verhaal van de lezer leert kennen. Kijk kritisch en durf op je onderbuikgevoel te vertrouwen om goed te navigeren en te gidsen bij de digitale reis van de bibliotheekgebruiker.'

>> **Patient Journey Mapping: workshop door SIG E-Health (Riky de Veth (Robuust), Dirk de Wit (O&I), Henri Melger (Belastingdienst), 11.00-11.45 uur in Waterfront**

Speeddating

Informatiespecialisten en ICT-professionals in de zorg gaan samen speeddaten.

De huidige KNVI is sinds 2017 ontstaan uit een samengaan van onder andere de oude KNVI, de beroepsvereniging voor professionals in het bibliotheek-, archief- en informatievak, en Ngi-NGN, de beroepsvereniging voor ict-professionals. Dit zijn binnen zorginstellingen

twee geheel verschillende werelden. Wat hebben beide groepen professionals met elkaar gemeen? Wat kunnen ze voor elkaar betekenen? En kunnen ze tot een gezamenlijk actieplan komen? Nieuwsgierig naar de antwoorden? Kom speeddaten met ict-professionals.

>> **10.15-10.45 uur in IJ-Lounge,
16.15-16.45 uur in Waterfront**

30 onder 30 live

Onlangs kon je in *IP* al met ze kennismaken: 30 jonge professionals onder de 30, werkzaam in het brede informatiedomein. Op *Smart Humanity* kun je vier van deze '30 onder 30'ers' live ontmoeten. *IP*-redacteur Vincent Janssen praat met hen over hun werk, artificial intelligence, de toekomst van onze sector, het openstellen van informatie, transparantie, dataficering van de maatschappij en andere zaken.

>> **9-10 uur in Studio**

Anna Snel

TAAIE VRAAGSTUKKEN OPLOSSEN MET DESIGN THINKING

Veel van de belangrijkste vraagstukken in onze informatiesamenleving zijn VUCA (*Volatile, Uncertain, Complex, Ambiguous*), zegt Anna Snel, onderzoeker en oprichter van de VUCA Academy. Design thinking kan volgens haar helpen om dit soort 'wicked' vraagstukken aan te pakken. De mens moet hierbij centraal staan, van begin tot eind, aldus Snel. In een workshop neemt zij de deelnemers mee in een proeverij van mogelijke ideeën om design thinking in te zetten.

>> **17.00-18.30 uur
in IJ-Lounge**

Vroeger, nu en in de toekomst

Bibliotheekwerk is mensenwerk

Technologische ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op. Elke dag zijn er veranderingen. We doen nieuwe vaardigheden op en proberen onze gebruikers te blijven boeien. Dit vraagt om 'anders denken', creativiteit en vernuft in het toepassen van innovaties. En dat is nou eenmaal mensenwerk – hoeveel technologische ondersteuning we ook krijgen.

5 basisprincipes

In de jaren 1930 werd er al veel geschreven en gepubliceerd over waar een bibliotheek idealiter aan moet voldoen. Wiskundige en bibliothecaris S.R. Ranganathan vatte deze publicaties samen in vijf basisprincipes voor iedere bibliotheek: The five laws of library science. Zijn werk is vanaf dat moment van zeer grote invloed geweest op de ontwikkeling van bibliotheken wereldwijd en ze gaan nog steeds op.

De vijf wetten van bibliotheekwetenschap

1. Books are for use.
2. Every person his or her book.
3. Every book its reader.
4. Save the time of the reader.
5. A library is a growing organism.

(Ranganathan, 1931)

Voortdurend veranderen

Al vanaf het eerste uur hebben bibliotheken te maken met veranderingen. In eerste instantie was de bibliotheek alleen iets voor de elite. Later werden er ook bibliotheken opgericht ter bevordering van leren en educatie onder alle lagen van de bevolking. Tegenwoordig zijn de verwachtingen van gebruikers door alle digitale ontwikkelingen veranderd. En bibliotheken springen daarop in door mensen te prikkelen om hun relatie tot kennis en cultuur te verdiepen en gebruikers te ondersteunen bij het opdoen van (onderzoeks)vaardigheden.

Als ik de baas zou zijn...

De bibliotheek is nog steeds een 'growing organism'. Groei zit hem daarbij vooral in relevantie, zichtbaarheid en unieke eigenschappen:

- **Relevantie:** Welke bibliotheekmiddelen worden wel of niet ingezet en waarom?
- **Zichtbaarheid:** Een dienst wordt pas gebruikt, als het bestaan ervan bekend is. Zichtbaarheid is dan ook belangrijk, zowel op lokale schaal, als op grote schaal via externe websites en diensten op internet.
- **Unieke eigenschappen:** Bibliotheken onderscheiden zich van andere grote aanbieders als Amazon, Google of Facebook, doordat er echte mensen werken die kunnen helpen met de zoekvraag.

Verlegen bibliothecarissen?

Bibliotheken zijn op zoek naar manieren om processen van bedrijfsvoering efficiënter in te richten. Hierdoor krijgen medewerkers meer tijd en ruimte voor ondersteuning van onderwijs en onderzoek en het ontwikkelen van nieuwe vormen van dienstverlening aan de eindgebruiker. Als we het over Ranganathan hebben, dan worden meestal zijn vijf grondbeginselen over bibliotheekbeheer aangehaald.

In zijn boek (op p. 65) staat ook een verborgen schat; een prachtig citaat dat vaak over het hoofd wordt gezien, maar dat van het grootste belang is in onze digitale wereld waar menselijk contact steeds verder lijkt weg te zakken:

"De bibliotheekmedewerker die wil worden bevraagd, dient niet alleen zijn eigen verlegenheid te overwinnen, maar ook die van de ander."

Op donderdag 13 december vindt *Smart Humanity 2018* - powered by *KNVI* plaats.

Ellen Hartman, library consultant bij OCLC, gaat in een van de sessies in gesprek met diverse jonge medewerkers binnen het werkveld van openbare en wetenschappelijke bibliotheken.

Hoe zijn ze in het informatiewerkveld beland? Wat sprak hen daarin aan? Hoe kunnen organisaties meer jonge informatieprofessionals aantrekken? En wat zouden zij doen als ze de baas zouden zijn van de bibliotheek waar ze nu werken?

Ben of ken jij een jonge medewerker die graag deel wil nemen aan de sessie? Stuur ons dan een mailtje: communications-nl@oclc.org.

Ranganathan gebruikte dit citaat om te beschrijven hoe bibliotheekmedewerkers hun gedrag moesten aanpassen in de overgang van hun rol als 'conservator van boeken' naar 'verlener van diensten' aan bibliotheekgebruikers. Gebruikers waren opeens niet langer een last voor de bibliotheek, maar ze werden de primaire focus. Bibliotheekmedewerkers dienden daarom over hun eigen verlegenheid heen te stappen en vanachter hun bureau vandaan te komen om gebruikers van dienst te kunnen zijn en ze te stimuleren om hun vragen te durven stellen. De veranderende rol van de bibliotheek gaat over transformatie en transformatie gaat over verandering. Nieuwe manieren van bedienen, denken en werken. Op dit veeleisende speelveld zijn het nog steeds de mensen die het verschil maken.

Geïnteresseerd in de 5 bibliotheekwetten van nu? oclc.org/ranganathan

Archivarissen op het witte doek

Filmfreaks Chido Houbaken en Joost van Koutrik trekken hun filmblikken open voor een uur lang archieven en informatievoorziening in de filmgeschiedenis. Je komt archieven en hun beheerders overal in de cinema tegen! De beheerders zijn vaak stereotype bureaucraten of sympathieke nerds, maar soms stiekem de held van de film. IP vroeg deze twee filmliefebbers naar hun eigen top-3 archiefscènes. Die top-3 is voortdurend in beweging, maar op dit moment:

1

In *Highlander* (1984) onderzoekt een journaliste de ware identiteit van een onsterfelijke man. Ze komt uit bij de staatsarchivaris van New York, volgens het filmscenario: 'Macho, gay, short-hair, moustache and tattoos.' Heeft de regisseur die aanwijzingen opgevolgd? Bij *Smart Humanity* zie je het resultaat...

2

Voor hightech archiefonderzoek in gebruikt een inspecteur 'opnames' van toekomstige gebeurtenissen. Een intrigerende scène en effectieve kritiek op *predictive policing*.

Minority Report (2002)

3

In de serie *White Collar* (seizoen 2, aflevering 9) moet een nepdossier authentiek worden gemaakt. De vervalsers leven zich flink in voor hun meesterwerk.

>> 20-21 uur in Cinema 3

Archivering by design voor beginners

Je leest er steeds vaker over: archivering by design.

Erik Saaman, strategisch adviseur bij het Nationaal Archief, geeft er samen met Charles Jeurgens, hoogleraar Archiefwetenschap bij de Universiteit van Amsterdam, op *Smart Humanity* een lezing over. In een interview licht Saaman het begrip alvast toe.

Wat is 'archivering by design'?

'Archivering by design is nadenken over archivering tijdens het ontwerp van een informatiesysteem. In plaats van pas na te denken over archivering als het systeem al in gebruik is. Met "ontwerp" bedoel ik het maken van de keuzes hoe een informatiesysteem er functioneel, procesmatig en technisch uit gaat zien. Dat kan zijn bij de bouw van een nieuw systeem, bij de inkoop of bij aanpassingen aan een bestaand systeem.'

Het overbruggt de kloof tussen het werkproces en het archiveringsproces?

'Inderdaad. Nu zie je vaak dat keuzes over archivering gemaakt worden zonder veel rekening te houden met de impact op het werkproces. En zonder dat de meerwaarde voor het werkproces duidelijk is. Medewerkers moeten zich aan allerlei regels houden die extra inspanning kosten. Zoals een vast format voor bestandsnamen, gebruik van een vaste mappenstructuur en het invullen van metagegevens. Daarnaast moet informatie vanuit verschillende systemen (zoals e-mails, websites en databasegegevens) opgenomen worden in het documentmanagementsysteem of een recordsmanagementapplicatie

van de organisatie. Ook dat gaat niet zomaar. Het risico bestaat dat dit soort keuzes niet of slecht wordt uitgevoerd, omdat ze het werkproces te veel belasten. Wij denken dat je archivering daarom beter kunt inrichten vanuit het werkproces. De ontwerpfase van een nieuw informatiesysteem is daarvoor het uitgelezen moment.'

Wat gebeurt er als archivering by design niet wordt toegepast?

'Dan wordt de business case voor archivering slechter. Regel je archivering pas achteraf, dan lopen de kosten op en profiteert de organisatie pas later van de voordelen.'

Er komen steeds meer 'by design'-aanpakken, zoals 'security by design' en 'privacy by design'. Wordt het niet heel complex en duur om een informatiesysteem te maken dat rekening houdt met alle eisen van dit soort aanpakken?

'Integendeel, je bespaart ermee! Met die eisen moet je sowieso rekening houden. Beveiliging, privacy en archivering zijn geen extraatjes, maar essentieel voor het functioneren van elke organisatie. En ze

hebben ook veel met elkaar te maken. Pak deze belangen tegelijkertijd aan tijdens het ontwerp, dan voorkom je dubbel werk.'

Voor wie is 'archiveren by design' waardevol?

'Iedereen die op de een of andere manier betrokken is bij het ontwerpen van informatiesystemen. Denk aan architecten, informatiemanagers, informatieadviseurs en projectleiders. Daarnaast iedereen die verantwoordelijk is voor de informatiesystemen en archivering. Het helpt om tijdig en onderbouwd besluiten te nemen.'

Hoe kunnen informatieprofessionals bijdragen aan het toepassen van 'archivering by design'?

'Door het te gaan doen. Ga op zoek naar nieuwe informatiesystemen die ontwikkeld of ingekocht worden. Overtuig de opdrachtgevers van het belang van archivering en bied jezelf aan om daarbij te helpen. Als dat lukt, dan ben je een designer naar ons hart.'

>> **Archive by design,**

14.00-14.45 uur in Cinema 4

GLAM-ORGANISATIES GAAN **SMART**

Drie vragen aan Jeroen Bosman die de workshop 'De rol van GLAM organisaties in een smart wereld' geeft.

Jeroen
Bosman

W

aarom en hoe moeten

GLAM-organisaties zich bezighouden met smart?

'Smart heeft betrekking op het toepassen van realtime data bij het vormgeven van dienstverlening. Waarom en hoe precies GLAM (Galleries, Libraries, Archives and Museums)-organisaties zich hiermee kunnen bezighouden, gaan we uitzoeken in deze workshop. De scope stellen we aan het begin onderling vast. Wel bouwen we voort op uitkomsten van sessies die we in het verleden hebben gehouden op edities van het KNVI-Jaarcongres.'

Wat gaan de deelnemers in deze workshop doen?

'We gaan creatief denken over wat zou kunnen, maar zeker ook kritisch reflecteren op waarom het zou moeten. Dus: welke mogelijkheden zijn er om smart toe te passen in onze sector, welke experimenten zijn gewenst? Maar ook kijken we naar hoe we in GLAM doelen en technologie in balans houden, of beter nog, elkaar laten versterken.'

Wat levert de sessie op?

'Het is de bedoeling dat de deelnemers naar huis gaan met veel ideeën voor experimenten en een visie op nut en noodzaak. En, dat zou mooi zijn, ook met ideeën over hoe GLAM-organisaties kunnen bijdragen aan kritisch bewustzijn ten aanzien van realtime datatoepassingen in onze samenleving.'

>> 20-22 uur in IJ-Lounge

Film & discussie

Afgelopen maart ging de documentaire *TOEGANG!* van filmmaakster Barbara van den Bogaard in première. Na *Alles is informatie* (2015) is dit de tweede documentaire die ze heeft gemaakt voor de SOD. Beide films zijn op *Smart Humanity* te bekijken. In *Alles is informatie* onderzoekt Van den Bogaard de manier waarop informatie traditionele organisaties aantast en welke rol de informatieprofessional hierin

Still uit de documentaire TOEGANG!

speelt. In *TOEGANG!* staat de relatie tussen macht en informatie centraal. Het resultaat is een kritische uithaal richting overheden en bedrijven. Voer voor discussie dus. Daarom vindt er na de filmvoorstellingen overdag aansluitend een discussie plaats, geleid door Maxim Februari en Eric Kokke.

**>> Alles is informatie:
3-4 uur, 17-18 uur
in Cinema 4;
TOEGANG!
4-5 uur, 11-12 uur,
21.45-22.45 uur
in Cinema 4**

Geluiden voor de toekomst

Waarschijnlijk heeft digitalisering nergens zo vroeg, en ook zo hevig, alles opgeschud als in de muziekwereld. Wat betekent dat voor Muziekweb/CDR, de muziekbibliotheek van Nederland? De missie die Muziekweb bij de oprichting in 1961 formuleerde – het verdiepen en verbreden van muzikale kennis en interesse – kan niet meer (alleen) op de traditionele manier worden vervuld: het uitlenen van lp's en cd's. Hoe Muziekweb zich positioneert in een wereld waarin muziek 'gratis' vanuit de

Foto: Sebastiaan ter Burg

cloud kan worden beluisterd, vertelt Ingmar Vroomen op *Smart Humanity*.

>> **15.30-16.00 uur in Waterfront**

OBA NEXT DE BIBLIOTHEEK VAN DE 21E EEUW

Martin Berendse, directeur van de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA), presenteert op *Smart Humanity* de eerste ideeën over de nieuwe OBA-vestiging op

de Zuidas. 'Deze vestiging zal in 2025 open gaan. Het is een samenwerkingsverband met onder andere de Vrije Universiteit en het Huis voor de Journalistiek,' vertelt Berendse. Ook bijzonder: waarschijnlijk wordt het de eerste vestiging *zonder* papieren boeken. 'De omgang met kennis, cultuur en informatie in het tijdperk van informatietechnologie zal centraal staan. Mediawijsheid is een van de allerbelangrijkste thema's. Hoe meer kennis en informatie via nieuwe media beschikbaar komt, hoe minder we lijken te snappen van de mechanismes die schuilgaan achter al die zoekmachines, facebookberichten en vlogs.' En die naam OBA NEXT? 'Dat is tegelijkertijd de naam van het innovatieprogramma bij de OBA dat op 8 februari 2019 (op de 100e verjaardag van de OBA) officieel van start zal gaan.'

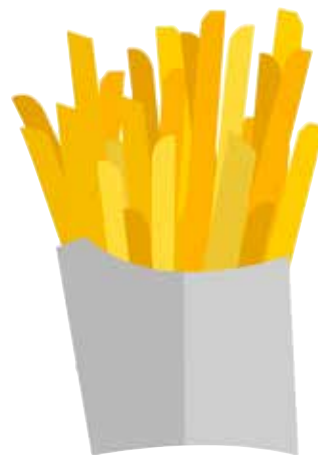

Makersplaats

>> **20.00-20.40 uur in Cinema 4**

CLINIC PATATJE OORLOG

Zegt u patat of friet? Pindasaus of satésaus? Zoveel keuzes, zoveel variatie. Dat geldt in feite ook voor de WO2-zoekmachine Oorlogsbronnen.nl. 'Wat het Netwerk Oorlogsbronnen doet met het thema Tweede Wereldoorlog, kun je op elk thema toepassen,' zeggen de mensen achter Oorlogsbronnen.nl regelmatig.

Dat laten ze zien tijdens de clinic 'Patatje Oorlog'. Want ook met het thematisch, intellectueel en cross-sectoraal ontsluiten van de alom geliefde snack loop je in theorie tegen dezelfde vragen en problemen op.

>> **13-14 uur
in Studio**

KIJKJE IN DE KEUKEN VAN EYE'S COLLECTIECENTRUM

Op zo'n vijftien minuten loopafstand van Eye Filmmuseum bevindt zich het Collectiecentrum. Hier zijn alle collecties, uitgezonderd de brandbare nitraatfilms, van Eye ondergebracht. Daarnaast is het een expertisecentrum voor conservering, restauratie, digitalisering en onderzoek. Tijdens *Smart Humanity* geven de medewerkers van het Collectiecentrum verschillende rondleidingen. In vogelvlucht krijg je een overzicht van zowel de analoge als digitale processen die samenhangen met het beheer, behoud, digitalisering en openbaarmaking van deze bijzonder rijke collectie.

>> **9.45-11.15 uur,
10.45-12.15 uur,
12.45-14.15 uur,
13.45-15.15 uur,
14.45-16.15 uur,
15.45-17.15 uur
in Collectiecentrum,
Asterweg 26,
Amsterdam**

De rondleiding duurt 1 uur.
Totale tijd is inclusief wandeling
heen en terug. Tickets zijn verkrijg-
baar op de dag zelf bij de balie.

Als ik de baas zou zijn

Ellen Hartman,
library consul-
tant bij OCLC, gaat in
gesprek met jonge me-
dewerkers binnen het
werkveld van openbare
en wetenschappelijke
bibliotheken.

RONDETAfelGESPREK 'ARCHIVE BY DESIGN'

Jaarlijks houdt de redactie van het vakblad *Od* een rondetafelgesprek met gasten van binnen en buiten het vakgebied. In een intieme setting wordt dit jaar gesproken over 'archive by design'. Dit sluit aan bij zowel het

onlangs verschenen themanummer van *Od* als bij de lezing die Charles Jeurgens en Erik Saaman eerder op *Smart Humanity* zullen geven. Anna Snel, Marco Klerks en Erik Saaman schuiven aan tafel aan.

Hoe zijn ze in het informatiewerkveld beland?
Hoe kunnen organisaties meer jonge informatie-professionals aantrekken? En wat zouden zij doen als ze de baas zouden zijn van de bibliotheek waar ze nu werken?

>> **14.45-15.45
uur in
Cinema 3**

>> **20.00-20.45 uur in Studio**

De menselijke kant van het zoeken

Wat zijn de wensen van professionals die informatie zoeken als kerntaak hebben? Om daarachter te komen zette Suzan Verberne, onderzoeker en docent bij de Universiteit Leiden, een enquête uit. Haar doel: een plan uitstippelen voor wetenschappelijk onderzoek naar het verbeteren van zoeksystemen.

‘Mijn eigen onderzoek en dat van mijn promovendi gaat over informatie zoeken of ontsluiten in specifieke domeinen. Vaak betreft dat het werk van kenniswerkers, zoals journalisten, wetenschappers, juristen en archeologen,’ zegt Suzan Verberne, werkzaam bij het Informatica-instituut (LIACS) van de Universiteit Leiden. Haar eigen expertise is textmining maar ze heeft ook grote interesse in de menselijke kant: hoe zoeken mensen informatie, en dan vooral voor hun werk. ‘Mensen die op hun werk complexe vragen beantwoorden, hebben vaak meerdere queries achter elkaar nodig, en specialistische zoekmachines zoals PubMed en Google Scholar.’

Beperkingen

Haar vakgebied, information retrieval, valt onder de informatica. ‘Ons onderzoek is niet erg sociaal-wetenschappelijk van aard, maar richt zich vooral op het optimaliseren van resultaten voor simpele zoekvragen. Neem bijvoorbeeld de zoekvraag of een restaurant geopend is. In mijn vakgebied gaat het dan om de positie waar het juiste antwoord staat. Maar kijk je naar werkgerelateerd informatie

zoeken in specifieke domeinen, dan werkt googlen niet meer. Je wilt dan specifieker kunnen formuleren waar je naar op zoek bent, maar ook kunnen voortborduren op reeds aanwezige kennis en op eerdere zoekvragen. Kortom, ons onderzoek is nu enigszins beperkt.’

Enquête

‘We zouden in het onderzoeksveld meer aandacht moeten hebben voor werkgerelateerd informatie zoeken,’ zegt Verberne. Daarom besloot ze afgelopen zomer voor internationale collega’s een workshop over deze kwestie te organiseren. Onontbeerlijk daarbij was de input van de professionals zelf. Via een internationale enquête wilde ze daarachter komen. Hoewel de enquête was uitgezet onder kenniswerkers in allerlei gremia, bleek hij vooral te zijn ingevuld door informatiespecialisten. ‘Het meest ingevulde beroep was *librarian*.’

Uitkomsten

Op *Smart Humanity* zal Suzan Verberne uitgebreid ingaan op de resultaten van deze enquête, maar voor IP wil ze graag de opvallendste uitkomsten noemen. ‘Dat wat de gebruiker het liefst aan de professionele zoekomgeving verbeterd zou willen zien, is een meer *geïntegreerde* zoekom-

geving.’ Ook opvallend: uit de gegeven voorbeelden blijkt dat er héél exacte zoekvragen geformuleerd worden. ‘Tegelijkertijd hoeft dat zoeken niet altijd zo complex te zijn; mensen zoeken ook vaak snel even iets op.’ Wat haar eveneens verraste was dat vrijwel alle professionals, ongeacht hun expertisegebied, dezelfde wensen hebben als het om zoekmachines gaat.

Hoe nu verder

Wat heeft de workshop opgeleverd? ‘In ons werkveld is grote behoefte om de gebruikers bij het onderzoek te betrekken. En dan bedoel ik dat we aan gebruikers vragen wat ze precies willen en of ze tevreden zijn. Ook willen we mensen observeren terwijl ze zoeken, om zo te leren over hun gedrag.’

Samen met haar collega’s stelt Verberne nu een roadmap op voor hoe nieuw onderzoek eruit moet gaan zien. Daarvoor is de input van informatieprofessionals nog altijd welkom. ‘Ik ben heel benieuwd naar de reacties van bezoekers op *Smart Humanity* naar onze enquêteresultaten.’ <

>> **Het nieuwe zoeken voor informatieprofessionals, 10.15-11.00 uur in Studio**

Wat verder ter tafel komt

- >> Nieuwsgierig naar het gebouw van Eye, de architectuur en de permanente tentoonstelling over filmgeschiedenis? Volg een van de rondleidingen
- >> Trendwatcher, internet-ondernemer en columnist Sander Duivestijn spreekt over de impact van nieuwe technologie: 'Reboot 2020; The Future Is Now'
- >> Natasja Paulssen (Dutch Rose Media) belicht het gebruik van augmented reality in smart industries
- >> Meer weten over location intelligence? *Webmapper* Edward MacGillavry vertelt erover
- >> Voor geïnteresseerden in de ethische aspecten van digitalisering: er is een heel programma onderdeel aan gewijd (*Smart Me & Ethiek*)
- >> Er is een mooi aanbod van leveranciers die over hun nieuwste producten vertellen
- >> En tot slot vindt op *Smart Humanity* de finale van de *Prisma GO Info Battle* plaats

>> [disclaimer]

Wijzigingen voorbehouden.
Ga voor het actuele programma naar smarthumanity2018.knvi.nl.

Universiteitsbibliotheken gaan smart

Verschillende universiteitsbibliotheken experimenteren met smart-building technologie. Bijvoorbeeld om na te gaan of er een studieplek vrij is. Verschillende cases zullen op Smart Humanity aan bod komen. Een voorproefje.

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK UTRECHT: WIFI TELT NIET

'Veel nieuwe smart-building technologie is gebaseerd op meting van wifi-verbindingen. Dat hebben we uitgebreid getest bij ons in de Universiteitsbibliotheek Utrecht,' vertelt Nico Poppes. 'De wifi-verbinding blijkt onvoldoende houvast te geven. Dat heeft onder andere te maken met de inrichting van onze gebouwen. De UB in de Uithof is een voorbeeld van een grote open ruimte van zes verdiepingen waarbinnen je moeilijk kunt meten in welk gebied iemand aan het werk is. Het signaal strekt zich namelijk over verschillende verdiepingen uit. Een andere uitdaging zit in oudere universiteitsspanden; wifi-signalen beperken zich daar niet tot één onderwijsruimte. Op zich zijn sommige van die problemen op te lossen of te beperken door het finetunen van je meetsystemen. Daarbij lopen we echter tegen een ander probleem aan: het is in de drukke markt van smart-building technologie lastig om een partner te vinden die proven-technology weet te combineren met voldoende aandacht voor de specifieke situatie om consistent een betrouwbaar meetresultaat te kunnen genereren. Onze zoektocht gaat verder en nieuwe pilots worden uitgerold. Dat doen we als UU samen met andere bedrijven en instellingen in de omgeving, waaronder de HU en de provincie Utrecht.'

TU DELFT LIBRARY: MAPIQ-PILOT

'Gezien de nog steeds toenemende populariteit van de TU Delft Library is het noodzakelijk de ruimtes en de studieplekken zo optimaal mogelijk te benutten,' zegt Sabine Kunst. 'Het afgelopen jaar is er samen met Mapiq, een ontwikkelaar van Smart Buildings, binnen de Library een pilot uitgevoerd. Hierbij zijn honderd studieplekken voorzien van sensoren. Studenten kunnen realtime via een website inzicht krijgen in de bezetting van deze plekken. De eerste ervaringen zijn positief. Het is duidelijk dat door deze technologie de vindbaarheid van vrije studieplekken en de benutting van de studieplekken sterk verbeterd kan worden. Vooralsnog breiden we deze pilot echter niet uit, omdat eerst het zogenaamde "handdoekje leggen" aangepakt moet worden. De sensoren meten namelijk of de studieplek door een persoon bezet wordt gehouden en niet of de tafel vol studiespullen ligt. Hierdoor worden er plekken vrijgegeven, terwijl ze niet vrij zijn. Middels boodschappenmandjes en parkeerkaarten zijn we nu stapsgewijs het bezet houden van plekken (langer dan 30 minuten) aan het aanpakken.'

**16.00-16.45 uur
in IJ-Lounge**

Schrijf je in voor *Smart Humanity*

SMART HUMANITY 2018

13 12 2018

**Bestel een kaart voor een
of meer dagdelen of neem
een dag-passe-partout
(inclusief diner)**

**GA SNEL
NAAR
SMART
HUMANITY
2018.KNVI.NL**

AXIELL
COLLECTIONS

Webbased collectiebeheer in de cloud

Online collectiebeheer waar en wanneer u maar wilt

Webbased
Hardware
onafhankelijk

Intuïtief
Moderne en
innovatieve interface

Support
inclusief helpdesk-
ondersteuning en updates

Samenwerking
Eenvoudig
data delen

Efficiënt
Op ieder moment
overal beschikbaar

Flexibiliteit
Toekomstbestendige
technologie

Vraag nu uw gratis demo aan op www.axiell.com/nl/collections

an Axiell product

SMART HUMANITY 2018

wordt gesponsord door:

EBSCO is al bijna 75 jaar actief in de informatiewereld en heeft innovatie en klantvriendelijke dienstverlening centraal staan. Met een vaste notering in de Forbes Top 200 en de hoogst toegekende D&B Financial Strength Rating bewijst EBSCO een financieel stabiele en betrouwbare partner te zijn voor zowel klanten als uitgevers. Het geïntegreerde productaanbod bestaat naast ondersteuning bij het beheer van tijdschriftabonnementen en pakketlicenties uit onder meer wetenschappelijke databanken, boeken en e-books, point-of-care tools, corporate learning systemen, en de toonaangevende discovery-oplossing *EBSCO Discovery Service*. EBSCO is tevens partner in open source-initiatief FOLIO.

GO Fonds is een jong fonds dat het vakgebied van informatie-dienstverlening – in de meest brede zin van het woord – een impuls wil geven en verder brengen. GO Fonds doet dit door het subsidiëren van projecten en activiteiten. Daarbij gaat het om innovatie, kennisdeling binnen het vakgebied en projecten gericht op verbinden en professionaliseren van het vak en de beroepsgroep. Kijk op www.gofonds.nl of jouw project in aanmerking komt voor een bijdrage uit het GO Fonds.

OCLC is een wereldwijd bibliotheeksamenwerkingsverband zonder winstoogmerk dat uiteenlopende technologieën en unieke onderzoeksprogramma's aanbiedt. Hiermee kunnen bibliotheken een nog betere stimulans geven aan onderwijs, onderzoek en innovatie. Samen met OCLC zijn bibliotheken verantwoordelijk voor de verrijking van WorldCat, 's werelds meest uitgebreide bibliografische catalogus. Bibliotheken werken veel efficiënter dankzij WorldShare, een compleet pakket applicaties en services voor bibliotheekbeheer van OCLC, gebaseerd op een open platform in de cloud. Openbare bibliotheken kunnen hun werkprocessen efficiënter maken met Wise: een totaalsysteem voor Nederlandse, Vlaamse en Amerikaanse bibliotheken. Verenigd in OCLC maken bibliotheken, hun medewerkers en partners vernieuwing mogelijk.

LM is een internationaal dienstverlener voor efficiënt en volledige beheer van informatie, waaronder uw abonnementen en boekenbestellingen. Onze klanten zijn academische, onderzoeksbibliotheken, ziekenhuizen, overheden, NGO's, openbare bibliotheken en bedrijven. We bieden onze klanten optimale service voor professioneel abonnementenbeheer, consolidatie, het ontsluiten en beheren van elektronische bronnen, evenals boeken, e-books en databanken. Onze diensten vergroten de efficiency en besparen tijd en stimuleren het gebruik van elektronische publicaties. De hoeksteen van de activiteiten van ons in 1972 opgerichte familiebedrijf is een voortdurende betrokkenheid bij onze klanten, zakelijke activiteiten en onze medewerkers. We bieden onze klanten technische oplossingen en hebben daarnaast een deskundige, lokale klantenservice.